

Rezime Izvještaja guvernera – Oktobar 2015

Ažurirano: 01.12.2015. godine

U Izvještaju guvernera za oktobar 2015. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2015. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2015. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u oktobru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2015. godinu.

Prema konačnim podacima Monstata BDP Crne Gore je, u 2014. godini, ostvario rast od 1,8%, dok je u prvom i drugom kvartalu 2015. godine ostvaren rast od 3,2% odnosno 3,4% u odnosu na isti period 2014.

Cijene su u oktobru 2015. godine, u odnosu na prethodni mjesec, manje za 0,1%, dok je godišnja stopa inflacije u oktobru iznosila 1,5%.

U prvih deset mjeseci 2015. godine u odnosu na isti period 2014. zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 9,6%. Rast proizvodnje je zabilježen u sektoru prerađivačke industrije od 19,5%, dok je pad zabilježen u sektorima snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 2% i u sektoru vađenja rude i kamena od 3,4%. Broj dolazaka turista, u prvih deset mjeseci 2015. godine, veći je za 12,8%, u odnosu na isti period 2014. godine, dok je rast noćenja iznosio 15,6%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika, za prvih devet mjeseci 2015. godine u odnosu na isti period prethodne veći za 1,6%, dok je prevoz robe povećan za 5,1%. U istom periodu povećan je broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju za 1,9%, dok je prevoz robe povećan za 16,3%. U željezničkom saobraćaju, u posmatranom periodu, prevoz putnika veći je za 11,1%, dok je prevoz robe veći za 22,6%.

U šumarstvu je u prvih deset mjeseci 2015. godine, proizvedeno ukupno 293.008 m³ šumskih sortimenata, što je za 17,0% više nego u istom periodu prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2015. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 7% i rast efektivnih časova rada od 4,8% u odnosu na isti period 2014. godine.

Prosječan broj zaposlenih u oktobru 2015. godine iznosio je 174.761 lica, što je za 1,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,4% više u odnosu na oktobar 2014. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2015. godine iznosio 36.363 što predstavlja rast od 7,7% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 7,8% u odnosu na oktobar 2014. godine.

Na kraju oktobra 2015. godine, od 76.251 pravnih lica i preduzetnika, njih 14.718 ili 19,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 1,4%. Ukupan dug po osnovu kojeg je izvršeno blokiranje računa je na kraju oktobra 2015. godine iznosio 545,2 miliona eura, i bio je za 0,8% veći na mjesečnom nivou.

Koncentracija duga na dan 31.10.2015. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 12,3% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,3% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 35,4% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.521 miliona eura na kraju oktobra 2015. godine i bila je za 1% veća u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti koji su na kraju oktobra iznosili 2.539,5 miliona eura i ostvarili su pad od 0,2% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na kraj prethodne godine bili viši za 7,3%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 75,5% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u oktobru 2015. godine iznosili 2.658,3 miliona eura, i viši su u odnosu na prethodni mjesec za 1,3%, dok su u odnosu na kraj 2014. godine viši za 15,2%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite privrede se odnosilo 851,7 miliona eura ili 32%, dok je sektor stanovništva učestvovao sa 1.417,4 miliona eura, ili 53,3%. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2015. godine iznosio je 468,4 miliona eura, što je za 0,6% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 5,5% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u oktobru iznosili 446 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 5,3%, dok u odnosu na kraj 2014. godine bilježe rast od 0,2%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju oktobra tekuće godine iznosili 353,9 miliona eura i činili su 13,9% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 3,1%, dok u odnosu na kraj prethodne godine bilježe pad od 5,8%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju oktobra 2015. godine je iznosila 8,79%, i bila je niža za 0,10% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj decembra 2014. godine zabilježila pad od 0,43 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u oktobru 2015. godine je iznosila 7,76%, što predstavlja pad od 1,87 p.p. na mjesečnom nivou, odnosno pad od 1,26 p.p. u odnosu na decembar 2014. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa je iznosila 1,27% u oktobru 2015. godine i bila je niža za 0,01 p.p. u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na decembar 2014. godine ostvarila pad od 0,56 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 244,8 miliona eura na kraju oktobra 2015. godine, i bilježi rast od 2,9 miliona eura ili 1,2% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj prethodne godine veća za 29,9 miliona eura ili 13,9%. U oktobru pet banaka nisu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 50,5%, na računu obavezne rezerve u zemlji 27,8%, a u državnim zapisima 21,7%. Tokom oktobra 2015. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Bruto premija osiguranja je iznosila 6,2 miliona eura u oktobru 2015. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,3%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,7%).

U oktobru 2015. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 1,2 miliona eura kroz 276 transakcija. Ostvareni promet bio je niži za 25,6% nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 31.10.2015. godine je iznosila 2.911 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 2,6%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju oktobra 2015. godine bila 11.846,20 indeksnih poena, bio je niži za 0,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je indeks MONEXPIF iznosio 2.981,56 i zabilježio je rast od 0,9% na mjesečnom nivou. Index MNSE10 je iznosio 942,50 indeksnih poena i bilježi pad od 0,9% u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u septembru 2015. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 13,4 miliona eura, dok je u septembru 2014. godine ostvaren deficit u iznosu od 4,2 miliona eura. Deficit budžeta, za devet mjeseci 2015. godine, iznosio je 245,4 miliona eura, odnosno 6,7% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 123,7 miliona eura ili 3,4% BDP-a, što je u odnosu na plan za septembar više za 1,7%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u septembru 2014. godine, ostvaren je rast od 4,9%. Izdaci budžeta iznosili su 137,1 milion eura ili 3,7% BDP-a, što je za 5,1% više u odnosu na plan za septembar 2015. godine, a 12,3% više u odnosu na ostvarenje izdataka u septembru 2014. godine.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2015. godine, državni dug (bruto) je iznosio 2.304,3 miliona eura. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 329,2 miliona eura ili 9% BDP-a, dok se na spoljni dug odnosilo 1.975,1 milion eura ili 54% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 58,8% BDP-a.

U periodu januar-septembar 2015. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 26,6% u odnosu na isti period 2014. godine i iznosio je 208,5 miliona eura. Smanjenje deficita tekućeg računa rezultat je povećanja suficita na računu usluga i primarnog dohotka. U posmatranom periodu zabilježen je pad izvoza uz istovremeni rast uvoza roba, što je rezultiralo većim deficitom na računu roba. Prema preliminarnim podacima, deficit na računu roba je iznosio 1,1 milijardu eura i za 7,5% je veći nego u istom periodu prethodne godine. Izvoz roba se smanjio za 12,1% i iznosio je 224,9 miliona eura, dok je uvoz bio veći za 3,7% u odnosu na isti period 2014. godine i iznosio je 1,3 milijarde eura. Na računu usluga zabilježen je suficit u iznosu od 777,7 miliona eura, i bio je veći u odnosu na isti period 2014. godine za 17,2%. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-oktobar 2015. godine iznosio je 556,4 miliona eura i za 90,2 % je veći nego u istom periodu prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru.

U oktobru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Pripremljen je i dostavljen dokument „Methods Handbook on International Trade of Services“ u skladu sa preporukama u okviru projekta ITS IPA 2012 godine. Na zahtjev Ministarstva finansija, pripremljena je i dostavljena analiza platnog bilansa za period januar-jun 2015. godine za potrebe sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. Evropskoj komisiji je dostavljen Akcioni plan za usklađivanje sa pravnom tekovinom EU na polju ekonomske i monetarne politike (poglavlje 17), a isti je revidiran u skladu sa zaključcima sa posljednje video-konferencije održane ovim povodom. Prezentovane su makroekonomske projekcije na ekspertskom sastanku za Jesenje projekcije Evropske komisije, koji je održan 15. oktobra u Briselu. Pripremljena je i dostavljena prijava na tender Evropske Komisije za projekat Business and Consumer Survey. Pripremljeni su komentari i sugestije na okvirni višegodišnji Akcioni plan za sprovođenje industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, za potrebe Radne grupe za poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika. Pripremljeni su podaci za pododbor ECFIN-a. Od strane predstavnika Direkcije za međunarodnu saradnju i EI prezentovane su aktivnosti koje se odnose na planiranje projekata iz IPA II fondova u cilju dalje harmonizacije pravnih propisa iz nadležnosti CBCG sa pravnom tekovinom EU, u okviru posjete koordinatora tehničke saradnje Banke Poljske. Ostvareno je učešće na sastanku sa predstavnicima Odjeljenja za međunarodnu saradnju Narodne banke Srbije vezano za ideju o održavanju regionalne konferencije službi za međunarodnu saradnju centralnih banaka iz okruženja sa ciljem razmjene iskustava i praksi, naročito u segmentu EU integracija. Održan je sastanak koordinatora Radne grupe 9 – finansijske usluge na temu sagledavanja planiranih i realizovanih regulatornih i administrativnih kapaciteta za poglavlje 9 u III i IV kvartalu 2015. godine.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.